

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe.
Bu Proje, Avrupa Birliđi, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi

ALMANYA ÇALIşMA ZİYARET RAPORU

2018-2020

2018-2020

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe.
Bu Proje, Avrupa Birliđi, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi

ALMANYA ÇALIşMA ZİYARETİ RAPORU (30 Mayıs-3 Haziran 2022)

HAZIRLAYAN

Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
Daire Başkanı
Metin ENGİN

ARALIK 2022

YATIRIMCI

YATIRIMCI

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: GİRİŞ

A. PROJE HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	1
B. RAPORUN KONUSU.....	3
C. RAPORUN AMACI.....	3
D. RAPORUN YÖNTEMİ.....	4

2. BÖLÜM: ALMANYA İDARİ YARGI SİSTEMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. GİRİŞ.....	5
B. İLK DERECE YARGILAMALARI İLE İLGİLİ GENEL HÜKÜMLER.....	7
C. DAVA TÜRLERİ.....	9
D. EYALET YÜKSEK İDARE MAHKEMELERİ VE FEDERAL İDARE MAHKEMESİ.....	10

3. BÖLÜM: ÇALIŞMA ZİYARETİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TOPLANTILAR VE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. TOPLANTI.....	11
2. TOPLANTI.....	16
3. TOPLANTI.....	17
4. TOPLANTI.....	19
5. TOPLANTI.....	20

4. BÖLÜM: ÇALIŞMA ZİYARETİ SONUCUNDA İDARİ YARGI SİSTEMİMİZ İÇİN GELİŞTİRİLEN ÖNERİLER

1- ETKİN DURUŞMA	26
2- HÂKİMLİK STAJINDA İDARELERDE DAHA ETKİN STAJ YAPILMASI.....	27

1. BÖLÜM: GİRİŞ

A. PROJE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştay'ın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi'nin başlangıç tarihi Aralık 2018 ve bitiş tarihi Aralık 2021 olarak planlanmakla birlikte pandemi koşulları nedeniyle proje süresi 2022 yılının Aralık ayı sonuna uzatılmıştır. Proje; Avrupa Birliđi, Avrupa Konseyi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak finansmanı ile gerçekleştirilmektedir. Projenin, nihai faydalanıcısı Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'dür.

Proje kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin ve çalışmaların hedef grupları Adalet Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, İlk Derece İdare ve Vergi Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri, Avukatlar ve Kamu Denetçiliđi Kurumu'dur. Bu projenin genel amacı, idari yargının etkinliğinin güçlendirilmesini teminen, idari yargı konusundaki kamu bilincini artırmak ve bu sayede kamunun idari yargıya olan güvenini daha da artırmaktır.

Projenin 4 bileşeni bulunmakta, her bileşen altında o bileşene (beklenen sonuç) ait alt hedefler yer almaktadır:

BEKLENEN SONUÇ 1
<ul style="list-style-type: none">▣ Mevcut idari yargı sisteminin derinlemesine incelenmesi ve uygulanan reformların etkilerinin değerlendirilmesi▣ İdari yargının güçlendirilmesi için yol haritası oluşturulması▣ Belirlenen ilk derece mahkemeleri ve Bölge İdare Mahkemelerindeki dosyaların izlenmesi▣ Uluslararası Sempozyum düzenlenmesi
BEKLENEN SONUÇ 2
<ul style="list-style-type: none">▣ Eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi▣ Eğitim programları ve materyallerinin hazırlanması▣ Eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi▣ İdari yargı konularında hâkim, avukat ve mahkeme çalışanlarına eğitim verilmesi▣ AİHS ve ABAD üzerine, meslektaşlar arası eğitim ve yuvarlak masa toplantılarının organize edilmesi▣ “Avrupa Adil Yargılanma Standartları Vaka Örnekleri” kitabının yayımlanması
BEKLENEN SONUÇ 3
<ul style="list-style-type: none">▣ İdarenin kurum içi inceleme/değerlendirmeleri ile ilgili istişarelerin gerçekleştirilmesi▣ Alternatif Uyuşmazlık Çözüm mekanizmalarının belirlenmesi▣ Pilot yargılama prosedürünün değerlendirilmesi▣ Ombudsmanın rolünün güçlendirilmesi▣ Bireyler ve kamu kurumları arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi
BEKLENEN SONUÇ 4
<ul style="list-style-type: none">▣ Bölge İdare Mahkemeleri'nin ve Danıştay'ın analitik kapasitesi üzerine eğitim düzenlenmesi▣ Pilot mahkeme olarak seçilen mahkemelerin etkinliğinin artırılması için çalışmaların gerçekleştirilmesi▣ Yargısal karar almaya ilişkin zorluklar ve iyi uygulama örneklerinin değerlendirilmesi▣ Çalışma ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi▣ Yargı kararlarında tutarlılığın temin edilmesi▣ Danıştay dava ve karar kodlarının ilk derece ve bölge idare mahkemeleri dava ve karar kodları ile uyumlaştırılması

B. RAPORUN KONUSU

Raporun konusu, İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştay'ın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında, Almanya İdari Yargı sistemi hakkında bilgi edinmek ve araştırma yapmak üzere 31 Mayıs – 2 Haziran 2022 tarihlerinde Almanya'ya gerçekleştirilen çalışma ziyareti sonucunda elde edilen bilgilerin raporlanması faaliyetidir.

Çalışma ziyaretine Adalet Bakanlığı Bakan Yardımcısı Zekeriya Birkan, Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2. Daire Üyesi Aysel Demirel, Danıştay 3. Daire Üyesi Ali Alpan, Danıştay 10. Daire Üyesi Hamdi Şenler, Danıştay 13. Daire Üyesi Gürsel Özkan, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürü Hakan Öztatar, Hakimler ve Savcılar Kurulu Başmüfettişi İhsan Yılmaz, Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanı Mahmut Şahin, İstanbul 15.Vergi Mahkemesi Başkanı Yasin Çetin, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Metin Engin, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Erkan Akdüne, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Tetkik Hakimi Ahmet Emre Dilekcan ve Avrupa Konseyi Strasbourg Ofisinden Proje Koordinatörü Leyla Madatlı, Proje Asistanı Anja Busch, Avrupa Konseyi Çalışma Ziyareti Program Koordinatörü Gerda Zimmerer, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Proje Müdürü Özlem Demirel Cook ile Proje Yetkilisi Gülşah Doğan katılmıştır.

C. RAPORUN AMACI

Çalışma ziyareti raporu ile Almanya'daki idare hukuku ve idari yargılama hukuku alanındaki uygulama ve tecrübelerin yerinde gözlemlenmesi, araştırmalar yapılması ve bu sayede Türk idari yargı sistemimize yönelik tespit ve öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir.

2. BÖLÜM: ALMANYA İDARİ YARGI SİSTEMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. GİRİŞ

Alman İdari Yargısı, Federal İdare Mahkemesi, 15 Eyalet Yüksek İdare Mahkemesi ve 51 İdare Mahkemesinden oluşmaktadır.

Alman mahkemelerindeki her türlü yargılama için en üst mahkeme Federal Anayasa Mahkemesidir. Bu mahkeme, prensip olarak ancak temel anayasal meseleler söz konusu olduğunda yargılama sürecine dahil olmaktadır.

Almanya'da idare mahkemeleri tarafından yargısal denetim usulü Alman İdare Mahkemeleri Kanunu ile düzenlenmektedir. İdari işlemin yargısal denetimi, bireysel hakların bağımsız idari yargı tarafından korunması olarak nitelendirilir. Alman Anayasası, yürütme erkinin hukuka aykırı müdahalelerine karşı yargısal korumayı güvence altına almaktadır. İdarenin bireysel hakları ihlal ettiği iddia edilen hâllerde idare mahkemeleri kural olarak yargı yetkisine sahiptir.

Bir kişinin idareye dava açabileceği sınırlı sayıdaki durumlara ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Genel madde olarak adlandırılan düzenleme, anayasal nitelikte olmayan kamu hukuku uyuşmazlıkları için idare mahkemelerinin yolunu açmaktadır (İdare Mahkemeleri Kanunu, madde 40). Bu durum, idare mahkemelerinin örneğin yürütme erki ile parlamento arasında olduğu gibi anayasal organlar arasındaki anayasal nitelikteki uyuşmazlıklara karar veremeyeceği anlamına gelmektedir. Vatandaş ve devlet arasındaki uyuşmazlıklar, anayasal bir organ söz konusu olsa bile, kural olarak bu anlamda anayasal konular arasında olmayıp, bu gibi durumlar idare mahkemelerinin yetkisi içerisinde kalmaktadır.

Alman İdare Mahkemeleri Kanunu madde 86'ya göre idare mahkemeleri, re'sen araştırma yetkisini haiz olup, taraflardan biri tarafından ileri sürülmesi bile gerekli bilgi ve delilleri toplamak zorundadır. Bu bağlamda, Alman İdari Yargısının sorgulayıcı bir sisteme sahip olduğu söylenebilir. Mahkeme, idari işlemin meşruluğu konusunda re'sen tespit edilen tüm olgulara dayanarak kararını verir. İlgili tüm materyallerin bulunmasını ve değerlendirilmesini sağlamak mahkemenin görevidir.

İdare mahkemesinin kamu hukuku davalarına ilişkin yetkisi ile ilgili bazı sınırlamalar söz konusudur. Ayrıca bazı kamu yönetimi alanları için yargının özerk dalları da bulunmaktadır. Almanya'da şu ihtisas mahkemeleri bulunmaktadır: Esas olarak sosyal refah ve sosyal sigortalar hukuku ile ilgili uyuşmazlıklardan sorumlu olan sosyal mahkemeler, vergi hukuku ile ilgili davalara karar veren mali mahkemeler ve iş hukuku ile ilgili uyuşmazlıklardan sorumlu olan iş mahkemeleri bulunmaktadır.

Ayrıca, bir kurumun özel hukuka dayalı faaliyetlerinden doğan (örneğin kurumun mobilya veya bilgisayar satın alması gibi) hukuki uyuşmazlıklarda idare mahkemelerinin yargı yetkisi yoktur. Vatandaşlar ile hastaneler gibi kamu kurumları arasındaki ilişkiler de özel hukuka tabidir.

Özel bir şirketin dâhil olmadığı uyuşmazlıklar da söz konusu olabilir. Örneğin, Federal İdare Mahkemesi, Federal ordunun bir deposunda yangından korunma için cihazlardan kimin sorumlu olduğuna ve kimin ödeme yapması gerektiğine karar vermek zorunda kalmıştır. Yanıcı silahların depolandığı bu duruma ilişkin olarak kamu hukuku anlaşmazlığı olduğuna şüphe bulunmamaktadır, çünkü her iki taraf da yani federal ordu ve belediye kamu kurumlarıdır. Belediye, hak ve yükümlülükleri söz konusu olduğu için dava açmak zorunda kalmıştır. Mahkemenin kararına göre yangından korunma prensip olarak belediyenin işidir. Mahkeme, davanın koşulları altında ordunun federal yasalar uyarınca gerekli olan yangından korunma önlemlerine dikkat etme yükümlülüğü bulunmadığına karar vermiştir.

B. İLK DERECE YARGILAMALARI İLE İLGİLİ GENEL HÜKÜMLER

Her bir ilk derece mahkemesi, kendi mahkeme bölgesinden sorumludur. Yargılama, bir davanın açılması ile başlar. İlk derece yargılamasında bir avukat tarafından hukuki temsil zorunlu değildir.

Mahkeme, daire (heyet/kurul) olarak adlandırılan birkaç hâkim heyetinden oluşur. Daire kararları, tek hâkim tarafından karar verilmedikçe, üç meslek hâkiminden ve iki onursal hâkimden oluşan bir heyet tarafından karara bağlanır. Onursal hâkimler, karar verme sürecinde yer almazlar. Bir hâkimin tek başına karar vermesine ilişkin istisnalar kurala tabi olup, örneğin iltica işlemlerine her zaman tek hâkim tarafından karar verilmektedir.

İdare mahkemesine yeni bir dava geldiğinde bakılması gereken ilk husus, davaya hangi dairenin bakacağıdır. Bir davaya kimin karar vereceğinin dava mahkemeye gelmeden önce kurallarla belirlenmesi hususu anayasal bir ilkedir. Böylece mahkemenin keyfî bir seçim yapması engellenmiş olmaktadır.

Hangi dairenin hangi davalara karar vermesi gerektiğine dair mahkeme düzeyinde genel bir düzenleme bulunmaktadır. Böyle bir düzenleme, örneğin, birinci dairenin imar hukuku davalarına karar vereceğini, ikinci dairenin ise göç hukuku ve iltica hukuku davalarından sorumlu olduğunu belirtebilir. Bu düzenlemeye ilişkin mahkeme düzeyindeki karar, mahkeme başkanı ve meslektaşlar tarafından seçilen birkaç hâkimden oluşan özel bir organ tarafından alınmaktadır.

Mahkeme düzeyindeki bu düzenlemeye dayanarak, yeni açılan bir dava için hangi dairenin yetkili olduğuna karar verilmesinin ardından sonraki adım daire içindeki sorumlulukla ilgilidir. Mahkeme işleri, daire hâkimlerinin bir yıllık kararı ile önceden belirlenir. Kural olarak daire, özel olgusal ya da hukuki engel bulunmamak ve temel öneme sahip olmamak üzere uyuşmazlıkları davaya bakmaları için üyelere tevzi eder. Çoğu zaman daireler, birkaç hukuki alanda karar verirler. Bu durumda üyeler, örneğin yabancılar hukuku, iltica hukuku ve vatandaşlık hukuku gibi birbiriyle ilişkili hukuk alanlarını birleştirmeye çalışırlar.

İmar hukuku ve çevre hukuku bu gelişmenin önemli örneklerini teşkil etmektedir. Ancak, aynı zamanda yabancılar hukuku ve iltica hukuku gibi hukuk alanlarıyla ilgili yasalar da daha karmaşık bir hâl almıştır. Hâkimlerin uzmanlaşması, hâkimlerin her türlü davaya karar verdiği, uzmanlaşmanın olmadığı bir sistemden daha etkilidir. Bununla birlikte uzmanlaşma, hâkimlerin aynı tür davalar üzerinde son derece uzun bir süre çalışmak zorunda oldukları anlamına gelmemektedir. Mahkemenin iş yüküne bağlı olarak, belirli bir süre sonra isterlerse başka bir daireye geçebilir ve yeni dava tipleriyle ilgilenebilirler. Bununla birlikte, bu yönde yasal bir gereklilik bulunmamaktadır.

Alman idari yargı sisteminde dava yönetimi, hâkimin etkili yargılamanın bir parçası olarak aktif rolünü ifade etmektedir. Hâkim, dava mahkemeye gelir gelmez dava üzerinde aktif olarak çalışmaya başlar. Öncelikle hâkim, olguların tespitine yönelik ilk iş olarak idari işlemlerin dosyalarını idareden talep edecektir. İdare, belgeleri mahkemeye sunmakla yükümlüdür. Davacının avukatı veya davacının kendisi beyanlarını hazırlayabilmek ve şikâyetini/itirazını etkin bir şekilde takip edebilmek için dosyaları inceleme hakkına sahiptir.

C. DAVA TÜRLERİ

Almanya federal eyaletlerinin çoğu, bir dava açmadan önce idareye itirazda bulunmuş olmasını şart koşmaktadır. Daha sonra idare, söz konusu idari işlemin yasallığını ve uygunluğunu yeniden gözden geçirmek zorundadır.

İlk olarak, bir geçersiz kılma davası ya da diğer adıyla iptal davası, külfetli bir idari işlemi, örneğin idarenin bir binayı yıkmaya yönelik işlemi ya da sokak temizliği için ücret talep edilmesine dair bir işlemi geçersiz kılmak için açılabilir. **İkincisi**, eğer idare yapma yükümlülüğü altında olduğu bir idari işlemi yapmayı reddeder veya yapmazsa, idari işleme zorlama davası açılabilir. Bu tür işlemler, örneğin bir kişinin bir restoran açmak için iskân iznine veya ruhsata ihtiyacı olduğu durumlarda ortaya çıkar. Her iki dava türü de davada taraf olma ehliyetini gerektirir. Bu, davacının bireysel haklarından birinin veya daha fazlasının ihlal edildiğini göstermesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Toplum yararına dava veya üçüncü tarafların haklarının uygulanmasına yönelik bir dava, prensip olarak kabul edilemez. Bu kuralın istisnası, Çevre Hukuku Yolları Yasası'na göre tanınmış çevre kuruluşları bakımından geçerlidir. Örneğin, çevre kuruluşları iskân projelerine veya korunan doğal rezervlere ilişkin işlemlere karşı dava açabilirler.

Mahkeme, yürürlükteki yasaları ve olguları eksiksiz olarak inceler. Bu inceleme, idari işlemin gerçekleştirilmesinin reddedilmesinin veya ihmal edilmesinin hukuka aykırı olduğu sonucunu doğurursa mahkeme idareyi idari işlemi gerçekleştirmeye mecbur kılar.

Üçüncü dava türü, tespit davasıyla ilgilidir. Mahkeme tarafından yasal bir yükümlülük veya hakkın tespit edildiğinin beyan edilmesine yöneliktir. Örneğin bir kişinin Alman vatandaşlığına ilişkin bir uyuşmazlıkta mahkeme, bireyin Alman vatandaşı olup olmadığına karar vermektedir (İdare Mahkemeleri Kanunu, madde 43).

Önemli bir başka husus da, bireyler bir idarenin kararı için başvuruda bulunursa ve idare bu başvuruyla ilgili olarak uygun bir süre içerisinde karar vermezse (kural olarak en az üç ay içerisinde) vatandaşın ön yargılama olmaksızın yetkili mahkemeden bir karar almaya hakkı olmalıdır (İdarenin sessizliğine karşı dava, İdare Mahkemeleri Kanunu, madde 75).

D. EYALET YÜKSEK İDARE MAHKEMELERİ VE FEDERAL İDARE MAHKEMESİ

Eyalet Yüksek İdare Mahkemeleri, her eyalette yalnızca bir tane olmak üzere teşkilatlanmış olup, ilk derece mahkemelerinin hüküm ve kararlarına karşı olgusal ve hukuki yönlerden yapılan istinaf başvuruları hakkında karar vermekte, ayrıca bazı konularda ilk derece mahkemesi olarak görev yapmaktadır.

Eyaletler, Eyalet Yüksek İdare Mahkemesi ile ilgili düzenlemeleri Federal İdare Mahkemesi Kanunu'na aykırı olmamak kaydıyla kendi kanunlarında düzenlemektedir.

Davalarında, federal eyalet yasalarına ve yargılamanın türüne bağlı olarak, sözlü duruşmalar ile meslekten hâkimlerden oluşan üç ila beş kişilik heyetler hâlinde karar verirler. Bazı davalarda iki onursal hâkim de yer almaktadır.

Federal İdare Mahkemesi temyiz mahkemesi olarak görev yapar. Bazı uyuşmazlıklarda ise, örneğin önemli güzergâhların planlanması veya belirli derneklerin yasaklanması gibi durumlarda Federal İdare Mahkemesi nihai kararları ilk ve son derece mahkemesi olarak vermektedir.

İdare mahkemelerinde ortalama 7 ay ile 11 ay, Eyalet Yüksek İdare Mahkemelerinde ortalama 9 ay ile 10 ay, Federal İdare Mahkemesi'nde ise ortalama 14 ay davaların karara bağlanma süreleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Almanya'da, idare mahkemeleri tarafından yargısal denetim usulü bir kanunla düzenlenmiş olup, bu kanun Alman İdare Mahkemeleri Kanunu'dur.

Öte yandan, Almanya'da İdari Usul Kanunu da bulunmaktadır. Bu kanun, kamu idarelerinin anayasal, federal ve eyalet hukukunda yer alan mutlak ilkelere uygun olarak doğru kararlara ulaşmalarını güvence altına almaktadır. Söz konusu yasa, kamu yönetiminin temel yasası pozisyonunda olup, kamu idaresine ilişkin federal yasalar ve eyalet yasaları büyük ölçüde İdari Usul Kanunu'nu ile aynı sonucu doğurmaktadır.

3. BÖLÜM: ÇALIŞMA ZİYARETİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TOPLANTILAR VE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. TOPLANTI - 30/05/2022 PAZARTESİ

YER _____ : BAVYERA YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ

GÖRÜŞME: BAVYERA İDARE İSTİNAF MAHKEMESİ BAŞKANI ANDREA BREİT VE
BERABERİNDEKİ HEYET

Her eyalette sadece bir Eyalet Yüksek İdare Mahkemesi bulunduğu Eyalet Yüksek İdare Mahkemesinin ilk derece mahkemeleri tarafından verilen kararları hem hukuki yönden, hem de esastan incelediği belirtilmiştir.

Eyalet Yüksek İdare Mahkemesinin kanun ve yönetmeliklerin hukuka uygunluğu ile büyük teknik projelerin kabulüne ilişkin konularda ilk derece mahkemesi olarak davalara baktığı, Bavyera Eyalet Hukuku açısından Bavyera İdare İstinaf Mahkemesi'nin en yüksek mercii konumunda olduğu ve kural olarak kararlarına karşı kanun yolunun kapalı olduğu belirtilmiştir.

Leipzig'de bulunan Almanya Federal İdare Mahkemesi'nin, alt mahkemelerin kararlarını yalnızca hukuki açıdan incelediği, Federal İdare Mahkemesi'nin önüne gelen davaların genellikle Yüksek İdare Mahkemesi kararlarına karşı olduğu belirtilmiştir.

Almanya idari yargı sistemine göre, etkin bir hukuki korumanın öncelikle Anayasada güvence altına alındığı belirtilmiştir. Eğer bir kişi bir hak ihlaline uğramışsa yargı makamlarına başvurabilmekte, idare vatandaşın hakkını ihlal ederse, vatandaş hakkını çeşitli şekillerde arayabilmektedir (Alman Anayasası, madde 19/4).

Alman idari yargısının tüm kamusal uyuşmazlıkların çözümüne açık olmadığı, başka bir mahkeme eliyle uyuşmazlığın çözümü açık olarak belirtilmeyen kamusal uyuşmazlıkların idari yargıda görüldüğü ifade edilmiştir. Dolayısıyla, anayasa uyuşmazlıkları ve özel kanunda başka yargı düzeninde uyuşmazlık çözümünü öngörme durumları idari yargı alanından ayrılmıştır.

Davaların büyük çoğunluğunda, idare mahkemelerinin vatandaş ile bir kamu makamı arasındaki uyuşmazlıklarda yargısal koruma sağladığı belirtilmiştir. Genel olarak idare mahkemelerinde görülen davalara tipik örneklerin, kamu düzeni ve güvenliği, yabancı uyruklular ve iltica, inşaat, trafik, ticaret ve sanayi, belediye gelirleri ve belediye idari teşkilatı, sübvansiyonlar, kamu kurumlarına ve kamuya erişim ile ilgili kanunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar, refah, eğitim, çevrenin korunması, planlama ve kamu hizmeti konuları, polis ve güvenlik hukuku, toplanma hukuku, imar hukuku uyuşmazlıkları olduğu ifade edilmiştir.

Bayvera İdare İstinaf mahkemesinde, 21 dava dairesi bulunduğu, 6 dairenin ihtisaslaştığı, örneğin ihtisaslaşan dairelerden birinin personel disiplin hukukuna, diğerinin doğayı koruma hukukundan kaynaklı davalara baktığı belirtilmiştir. Hali hazırda mahkemede 14'ü kadın olmak üzere 64 hâkim görev yapmaktadır. Hâkimlerin, emeklilik yaşının 67 olduğu belirtilmiştir.

Almanya Federal İdare Mahkemesi'ne, yılda davaların takriben % 25'inin (5300 dava) gittiği belirtilmiştir.

Bayvera İdare İstinaf Mahkemesi'nde bir davanın sonuçlandırılması için ortalama sürenin 9-10 ay olduğu belirtilmiş, öte yandan davaların % 93'ünü idarelerin kazandığı hususunun genel olarak idarelerin hukuka uygun işlem tesis ettiğini gösterdiği ifade edilmiştir.

Her dairede, hakimlerden birinin dava dosyasını incelemek üzere raportör olarak atandığı, hakimlerin içerik hazırlamak için personelden çok az yardım aldığı, çoğu araştırmayı kendilerinin yaptığı, bu hususun da ayrıntılara hakim olmalarını sağladığı, her duruşmada tutanak tutan bir memurun hazır bulunduğu belirtilmiştir.

İş dağıtım planı olarak, mahkeme başkanlığının işleri dairelere dağıttığı, bu talimatların çalışma yılı başlamadan önce verilerek o yıl boyunca geçerli olduğu belirtilmiştir.

Yargılama sürecinde olağan davalarda mahkemenin, halka açık bir sözlü duruşma yapmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Duruşma sırasında taraflar savlarını ortaya koymak ve yasal noktaları heyet ile tartışma fırsatına sahiptir. Tüm kanıtlar sözlü duruşma esnasında da sunulabilmekte, böylelikle tartışma imkanı oluşmaktadır.

Mahkeme kararlarının kamuya açık olduğu ifade edilmiştir. Basın birimi bunu bir basın bildirimini ile duyurmaktadır.

İdare mahkemelerinde avukatla temsil zorunluluğu bulunmamaktadır. Çoğu durumda itiraz veya temyiz başvurusunda bulunmak için yetkilendirilmiş bir yasal temsilci tarafından temsil edilme şartı aranmaktadır.

Alman idari yargı sisteminde yargılamayı basitleştirmek ve hızlandırmak amacıyla basit nitelikteki uyuşmazlıklarda tek hakim tarafından karar verilmesi, bazı durumlar için duruşmasız karar verilmesi, video konferans yoluyla duruşma (örneğin Bavyera idare mahkemesi) gibi uygulamalar bulunduğu belirtilmiştir.

Acil durumlara ya da ihtiyaca binaen idarelerle telefon görüşmeleri yapılmakta, bu görüşmeler ile görüşmelerde alınan notlar dosyalarda belgelendirilmektedir.

Başvuru üzerine istinaf yolunun açıldığı davaların oranının 2020 yılında % 9 olduğu, bu oranın genel olarak ise % 15 civarında olduğu belirtilmiştir.

Mahkemenin, **uzlaşma** duruşmasının gerçekleştirilmesi ve uyuşmazlığın çözümüne yönelik diğer girişimlerin uygulanması amacıyla, tarafları bu amaçla görevlendirilen ve karar verme yetkisini haiz olmayan bir hâkime (uzlaşma hâkimi) yönlendirebileceği, uzlaşma hâkiminin, arabuluculuk da dâhil olmak üzere uyuşmazlık çözüm yollarına başvurabileceği ifade edilmiştir.

2009 ve 2011 yıllarında başlayan çalışmalarla Almanya'da idari yargı alanında uzlaşma hakimliği uygulamasının denemeye başladığı ifade edilmiştir. Bu çerçevede 15 hâkime uzlaşma eğitimi verildiği, bu eğitim çerçevesinde hakimlerin bazı teknikler öğrenmeye başladığı, bu kapsamda tarafların dostane çözüm yoluna teşvik edildiği ifade edilmiştir.

Bavyera'da bir pilot proje ile idari yargıda uzlaşma uygulamasının başlatıldığı belirtilmiştir. Gerda Zimmerer, bu ilk fazda yer alan ve model/müzakere rehberliği konusunda eğitilen idari hakimler arasında yer almıştır. Uzlaşma hakimlerinin herhangi bir ek ücret almadığı ve uzlaşma işlerini normal işlerinin yanı sıra yürütmek zorunda olduğu ifade edilmiştir.

Uzlaşmanın gönüllülük esasıyla yürütülmesinin ve uzlaşma sürecinde gizliliğin önemli olduğu belirtilmiştir. Genelde Eyalet Yüksek İdare Mahkemelerinde, hali hazırda verilmiş bir karar olduğundan uzlaşmanın uygulanmasının çok nadir olduğu belirtilmiştir.

İlk etapta aşağıdaki dava türleri için, uzlaşmanın yararlı ve uygulanabilir olduğunun kabul edildiği ifade edilmiştir :

- Anlaşmazlık için farklı bir çözümün bulunabileceği kapsamlı anlaşmazlıklar (komşular arasındaki anlaşmazlıklar)
- Diğer tarafların katılımının bir çözüme yardımcı olabileceği anlaşmazlıklar
- Aynı tarafın dahil olduğu çoklu sayıdaki uyuşmazlık
- Uygulanacak yeni davranış kalıplarıyla ilişkilerin kalıcı olarak sürdürülmesini sağlayacak uyuşmazlıklar
- Pragmatik bir çözüm bulunabileceği uyuşmazlıklar
- Uzun yıllar sürebilecek, karmaşık uyuşmazlıklar
- Kamuya açık duruşma yapılmaması gereken uyuşmazlıklar

İstinafta tek hakimle karar verilmediği, ancak idare mahkemelerinde tek hakim kararı verildiği, 2021 yılı için tek hakimle verilen kararların oranının, verilen bütün kararlar içerisinde yüzde % 20 olduğu belirtilmiştir.

Yeni mesleğe başlayan bir idari hakimın 6 ay tek hakimli olarak karar veremediği, tek hakimli davalarda konu veya miktar ile ilgili bir sınır olmadığı, acil davalarda tek hakimle karar verilen dosya sayısının az sayıda olduğu ifade edilmiştir.

Silah, ehliyet, komşuluk hukuku, toplantı, gösteri, sınır dışı edilme işlemleri gibi dava konularının acil dava kapsamına girdiği belirtilmiştir. İdare İstinaf Mahkemesinde acil dava olarak görülen davaların oranının % 10-20 arasında olduğu ifade edilmiştir.

İdarelerin bir talep veya başvuruyu reddettiğinde, bu ret işlemine karşı itiraz yerini ve süresini göstermek zorunda olduğu ifade edilmiştir.

İdare istinaf mahkemesinin, bir idare mahkemesi re'sen istinaf yolunu açık tuttuğunda ya da kendisi başvuru üzerine **istinaf** yolunu açtığında davaya bakabileceği ifade edilmiştir. Esasa ilişkin olarak ise, istinaf başvurusu şu hallerde mümkün olabilmektedir :

1. Bir kararın doğruluğu hakkında ciddi şüpheler olduğunda,
2. Hukuki olayda belirli maddi veya yasal sorunlar varsa,
3. Hukuki olayın esaslı bir öneme sahip olması halinde,
4. Karar, Yüksek İdare Mahkemesinin, Federal İdare Mahkemesi'nin veya Federal Anayasa Mahkemesi'nin bir kararından sapıyorsa,
5. İstinaf mahkemesi değerlendirmesine tabi bir usuli hata ileri sürülürse ve kararın dayandırılabilmesi için bir durum varsa.

1996 yılından itibaren bu şartların arandığı ve idare mahkemelerinin, verdikleri kararların % 95'ini istinaf incelemesi yolunu kapatarak verdiği ifade edilmiştir.

Temyizin ise ancak, bir idare istinaf mahkemesi re'sen temyiz yolunu açık tuttuğunda ya da Federal İdare Mahkemesi başvuru üzerine temyiz yolunu açtığında mümkün olabileceği belirtilmiştir. Temyiz başvurusu şu hallerde mümkün olabilmektedir :

1. Hukuki olayın esaslı bir öneme sahip olması halinde,
2. Karar, İdare İstinaf Mahkemesinin, Federal İdare Mahkemesinin veya Federal Anayasa Mahkemesinin bir kararından sapıyorsa,
3. Bir usul hatasını öne sürülmesi ve kararın bu hataya dayanabileceği bir durum varsa.

1960 yılından itibaren bu şartların arandığı belirtilmiştir.

2. TOPLANTI - 31/05/2022 SALI (SABAH)

YER : BAVYERA İDARE İSTİNAF MAHKEMESİ

1.GÖRÜŞME : BAVYERA İDARE İSTİNAF MAHKEMESİ DURUŞMA HEYETİ

Son duruşmadan sonra 14 gün sonra kararın açıklandığı, tek duruşma ile sınırlı bir durum olmadığı, ihtiyaca göre birden çok duruşma gerçekleştirilebildiği, bu durumun hem ilk derece idare mahkemesinde, hem de istinafta aynı şekilde olduğu dile getirilmiştir.

Duruşmanın başlamasıyla birlikte mahkeme başkanının geniş bir safahat açıklaması yaptığı, ardından taraflara söz hakkı verdiği, taraf beyanlarının oldukça detaylı olduğu, taraf beyanları esnasında mahkeme başkanının araya girerek sorular sorduğu ve sorulara verilen açıklamaları dinlediği gözlemlenmiştir.

Bavyera Adalet Bakanlığı tarafından yapılan hukuk sınavında başarısız olan davacının açtığı izlenen duruşmasında, mahkeme başkanı davacının rehabilitasyon/iyileştirme istediğini belirtmiş olup, davalı idare vekili de mahkemenin bu yöndeki bir kararına hazır olduklarını ifade etmiştir.

Duruşma sırasında mahkeme başkanı davalı idarenin avukatına dosyadaki yazı ve belgeleri sıra numarasına bağlamadıkları için işlerinin zorlaştığı yönünde bir uyarıda bulunmuştur.

Mahkeme başkanı, davalı idare avukatının gösterdiği bir belgeyi kendisine getirmesini istemiş ve bu esnada davacı ile avukatını da belgeyi birlikte incelemek üzere heyetin yanına davet etmiştir.

Mahkeme başkanının olay ve olguları duruşma esnasında ara ara tutanağa geçirdiği, duruşma esnasında bir memurun (katibin) hazır bulunduğu görülmüştür.

Mahkeme başkanı, duruşmanın sonuna doğru heyetin davacı talebinin yerinde olduğu kanaatinin oluştuğunu, kararı daha sonra taraflara iletceklerini belirtmiştir. Duruşmada karar verilmediği gözlemlenmiştir.

Heyetin hukuki dinlenilme hakkı çerçevesinde tarafları dinlediği, öte yandan heyette oluşan kanaatin duruşmada sözlü olarak taraflara belirtildiği görülmüştür.

3. TOPLANTI - 31/05/2022 (ÖĞLEDEN SONRA)

YER _____ : BAVYERA İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

1.GÖRÜŞME _____ : BAVYERA İÇİŞLERİ BAKANLIĞI DAİRE BAŞKANI FRIEDERİKE ENGERT VE BERABERİNDEKİ HEYET

Bavyera Eyaleti anlamında 1800 hukukçudan Bavyera İçişleri Bakanlığı'nın sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Bavyera'da 337 idare mahkemesi hakimi, 77 idare istinaf mahkemesi hâkiminin görev yaptığı belirtilmiştir.

İdari yargı hâkimliğine giriş hususunda, Bavyera'da öncelikle idarede çalışmanın zorunlu olduğu, hukukçuların devlet sınavını kazandıktan sonra aday statüsünü elde edecekleri, eğer idari yargıyı seçmek isterlerse İçişleri Bakanlığı'na başvurdukları, İçişleri Bakanlığı'nın kimin idarede, kimin mahkemede çalışacağına karar verdiği, daha üstün performans gösterenlerin seçilmesi suretiyle yılda 25-30 kişinin mahkemede çalışmaya başladığı, yılda toplamda 100 hukukçunun alındığı ifade edilmiştir. Öte yandan, ilk 6 ayın deneme olarak geçtiği, hakim adayı olarak geçen sürenin ise 2 yıl ile 3 yıl arasında değiştiği belirtilmiştir.

Bavyera'ya özel bir durum olarak, Almanya'da sadece Bavyera'da hakimlerin Adalet Bakanlığı'na değil, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olduğu ifade edilmiştir. Hakimlerin özlük dosyaları ile mahkeme personelinden İçişleri Bakanlığı'nın sorumlu olduğu, hakimlerin bağımsız olarak çalıştıkları ifade edilmiştir.

2015 yılından sonra iltica konularındaki uyuşmazlıkların artış göstermesi nedeniyle 140 yeni idari hâkimin sisteme dahil olduğu belirtilmiştir.

Bütün hâkimlere 4 yılda bir mahkeme başkanı tarafından not verildiği, hakimlerin unvan kazanması hususunda bu notların etkili olduğu, en son atamanın eyaletin bakanı tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

Hakimlerin emeklilik yaşının 67 olduğu belirtilmiştir. Bavyera bölgesinde vergi mahkemelerinin Maliye Bakanlığı'na bağlı olduğu ifade edilmiştir.

Hakimlik mesleğini yapamayacağı sonucuna varılanların önce idarede değerlendirildiği, burada da başarılı olamazsa işine son verildiği belirtilmiştir.

Almanya'nın 1880'den beri hukukçularla yönetilen idare modelini benimsediği ifade edilmiştir.

Bavyera'da idare mahkemelerinde bir davanın karar bağlanma süresinin ortalama 15 ay olduğu, iltica mahkemelerinde bu sürenin ortalama 20 ay olduğu belirtilmiştir.

Acil davaların iki ay gibi kısa sürede karara bağlandığı, acil davaların genel itibarıyla tek hakimle görüldüğü ve karar verildiği ifade edilmiştir.

İltica Davalarının uygulamada tek hakimle görüldüğü belirtilmiştir.

Almanya'nın tamamı için geçerli olmak üzere, hakimlerin istedikleri takdirde tayin durumlarının gerçekleştiği, notu olumsuz olan hakime herhangi bir yaptırım imkanı bulunmadığı, bu durumda yapılan işlemin terfi ettirmemek olduğu belirtilmiştir. Değerlendirme notunda iş ve sosyal hayatın birlikte değerlendirildiği ifade edilmiştir.

2018'den bu yana Bavyera'da yeni bir müessesenin hayata geçirildiği, iltica uyuşmazlıklarının artışı sonucunda idarelerde çalışan kamu görevlilerinin 3 yıllığına hakim olarak görev yaptıkları belirtilmiştir.

4. TOPLANTI - 01/06/2022 ÇARŞAMBA

YER : BAVYERA İDARE MAHKEMESİ

GÖRÜŞME : BAVYERA İDARE MAHKEMESİ BAŞKAN YARDIMCISI MİCHAEL
EDERVE BERABERİNDEKİ HEYET

Bavyera İdare Mahkemesi'nde toplam 100 hâkimin bulunduğu, Bavyera İdare Mahkemesi'nde yılda 15 bin davaya bakıldığı, mahkemenin 32 ayrı dairenden oluştuğu ifade edilmiştir.

Tek hâkimle bakılan dosyaların, nispeten daha basit nitelikli davalar olduğu belirtilmiştir. Yaklaşık 20 yıl kadar önce yapılan düzenleme ile iltica davalarının tek hakimle görülmesi uygulamasına başlandığı ve bu durumun sürecin hızlanmasını sağladığı belirtilmiştir.

Gerçekleştirilen duruşmalarda, heyette oluşan kanaatin taraflara sözlü olarak dile getirildiği ve bu kanaatin belirtilmesinin ardından tarafların tartışmasına açıldığı belirtilmiştir. Duruşmalarda uygulanan bu usulün, kanunun içerik ve hukuken konunun tartışılmasını istediğinden dolayı yapıldığı ifade edilmiştir.

Almanya'nın tamamında hâkimlerin yemin ederek göreve başladıkları, yeminden imtina edilmesi halinde göreve başlayamadıkları belirtilmiştir.

Almanya'da uzunca bir süredir yasal olarak arabuluculuğun idari yargıda uygulandığı, bu uygulamanın hukuk yargılamasına ilişkin kanundaki atıf ile gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Bavyera İdare Mahkemesi'nde 4 hakimin olarak arabulucu hakim/sulh hakimi görevi üstlenmiş durumda olduğu belirtilmiştir. Bu hakimlerin arabuluculuk hususunda eğitim almış hakimler olduğu belirtilmiştir. Özellikle, birden çok tarafı olan davalar ile yüksek meblağlı davalarda arabuluculuğun daha mümkün ve faydalı olduğu ifade edilmiştir.

Bir vatandaşın yaptığı başvuruya cevap verilmemesi durumunda zımnî ret usulünün genel bir usul olarak uygulandığı, idarenin cevap verme süresinin genel olarak 3 ay olduğu, idarelerin cevap vermeme nedenini belirtebileceği, öte yandan örneğin imar gibi bazı dava konularında ise zımnî kabul usulünün mevcut olduğu belirtilmiştir.

5. TOPLANTI - 02/06/2022 PERŞEMBE

YER : FEDERAL İDARE MAHKEMESİ

GÖRÜŞME : FEDERAL İDARE MAHKEMESİ 6.DAİRE BAŞKANI PROF. DR. İNFO KRAFT

Almanya’da beş farklı yargı kolunun bulunduğu, bunların genel yargı (medeni hukuk ve ceza hukuku), iş yargısı, idari yargı, sosyal yargı ve finans yargısı olduğu belirtilmiştir. Almanya’nın tamamında 51 idare mahkemesinin bulunduğu belirtilmiştir.

Almanya Federal İdare Mahkemesi’nde 55 üyenin bulunduğu, 10 dava dairesi ile 2 askeri dairenin mevcut olduğu, yüksek mahkemenin toplam 12 daireden oluştuğu belirtilmiştir.

İdare mahkemesinde başlayan davaların, yargılama sürecinde yüzde birinin Federal İdare Mahkemesi’ne geldiği ifade edilmiştir.

İdare mahkemesinde nihai kararın istinaf incelemesine tabi olması hususunda kanunun genel düzenleme yaptığı, istinafa açık olup olmaması hususunun idare mahkemesi tarafından takdir edildiği, istinaf yolunun idare mahkemesi tarafından kapatılması kararına itirazın mümkün olduğu belirtilmiştir.

Almanya genelinde idare mahkemelerinin verdikleri kararların yüzde 95’inin istinaf yolu kapalı olarak verildiği, dolayısıyla idare mahkemesi tarafından verilen kararların yüzde 95’inin idare mahkemelerinde kesinleştiği ifade edilmiştir.

İdare istinaf mahkemesi tarafından verilen kararın ardından, Danıştay’a istinaf yolu kapalı olarak verilen karar ile ilgili olarak itirazın mümkün olduğu, bu şekilde verilen kabul edilmezlik kararına karşı yapılan itirazın dosya üzerinden gerçekleştirildiği ve Federal İdare Mahkemesi’nin en geç 6 ay içinde bu itirazı karara bağladığı belirtilmiştir.

Alman idari yargısında duruşmalarda heyetin görüşünü duruşma sırasında açıklaması ve sonrasında taraflara bunu tartışmalarının verimli olduğunu, duruşmanın böyle bir usul ile yapılması yönündeki görüşlerinde ısrarcı olduklarını ifade etmişlerdir.

İdari yargıda verilen kararın icrai olmasının oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. Karar verildiğinde uygulanabilir olmasını istediklerini ve bunu da duruşmada tarafların savlarının tartışılmasıyla gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Temyizde de duruşma yapıldığı, idari yargıda salt yazılı yargılamanın yeterli olmadığı, duruşmanın nitelikli olmasının önemli olduğu belirtilmiştir.

Neredeyse bütün Federal İdare Mahkemesi kararlarına yönelik ortalama iki sayfadan oluşan bir basın açıklaması hazırlandığı belirtilmiştir.

Federal İdare Mahkemesi üyelerinin; 16 eyaletin Adalet Bakanlarının ve eyaletlerinin parlamentolarından belirlenen 16 milletvekilinin katılımı ile seçildiği, genel itibarıyla Federal İdare Mahkemesi üyelerinin İdare İstinaf Mahkemesi hakimlerinden seçildiği belirtilmiştir. Seçimin ardından sözlü mülakat yapıldığı ifade edilmiştir.

2021 yılında Federal İdare Mahkemesi'ne 1100 dava dosyasının geldiği, her dairenin raportörünün bir dosyaya 2 ile 5 hafta arasında inceleme süresinin olduğu belirtilmiştir.

Federal İdare Mahkemesi'nin ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davaların oranının toplam bakılan dava dosyasının üçte birini oluşturduğu belirtilmiştir.

Emsal kararların bağlayıcılığı hususuyla ilgili olarak, istinaf dairelerinden verilen kararların, Federal İdare Mahkemesi içtihatlarına uygun verildiği, farklı yönde karar verilmesinin elbette mümkün olduğu, ancak bu durumda kararı veren istinaf dairesinin iyi bir gerekçelendirme yapmak zorunda olduğu ve karara karşı temyiz yolunun açık olarak verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Düzenleyici işlemlere karşı itirazın Federal Anayasa Mahkemesi'ne yapılabildiği, bu yolun devlet kurumlarına değil, vatandaşa açık bir itiraz yolu olduğu belirtilmiştir. Almanya'da idareler için bir İdari Usul Kanunu'nun bulunduğu, ayrıca idare mahkemelerinin yargısal denetim usulüne ilişkin İdare Mahkemeleri Kanunu bulunduğu belirtilmiştir.

İdare mahkemelerinde ve istinafta tanık dinlemenin mümkün olduğu, temyizde ise mümkün olmadığı, ancak Federal İdare Mahkemesi'nin ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davalarda tanık dinlenilebildiği belirtilmiştir.

6. Daire Başkanı olan Kraft'a kariyeri boyunca 2 kez kararların uygulanmaması başvurusunun geldiği, bu durumda da kurumların özür dilediği belirtilmiştir. Diğer yandan, kurumlar kararı uygulamazsa para cezası uygulandığı ifade edilmiştir.

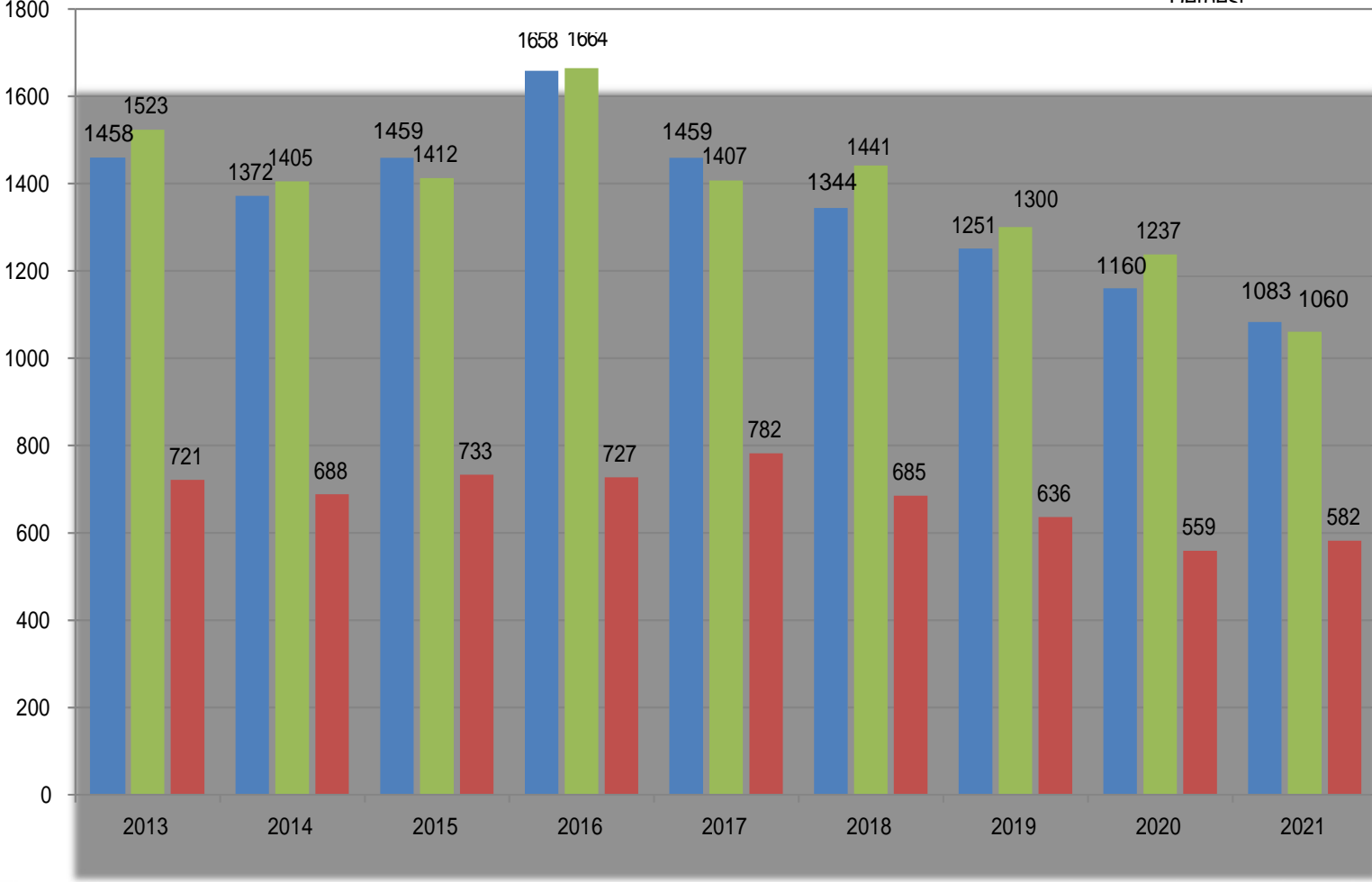
İnşaat, imar davalarında ilgili davalı idarelerin yanında müteahhitlerin de davalı yanında yer aldığı, husumetin onlara da yöneltildiği belirtilmiştir.

Mahkemelerin, duruşmadan sonra başka bir delili inceleme ya da bir tanığı dinleme kararı alabildiğı ifade edilmiş, bu hususun mahkemenin takdirine bağı olduğu belirtilmiştir. Duruşmanın ardından, daha sonra yazılı olarak karar bildiriminin mümkün olduğu, ancak Kraft bundan yana olmadığını, duruşmada kararın aynı gün tefhim edilerek sözlü olarak açıklanmasını daha doğru bulduğunu ifade etmiştir.

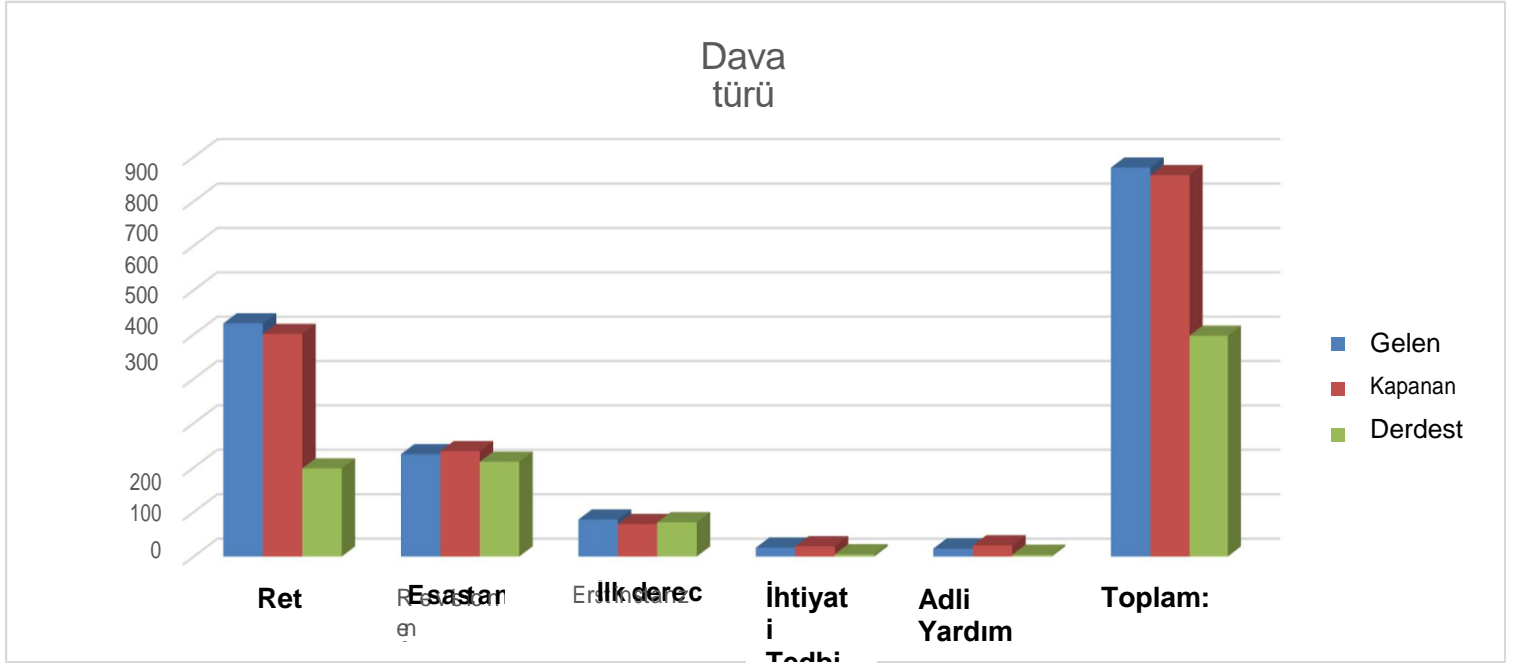
İlk dereceden itibaren heyetin oybirliğiyle karar almaya gayret gösterdiği ve az sayıda kararın oy çokluğuyla çıktığı ifade edilmiştir.

İdari Temyiz Mahkemesi İş

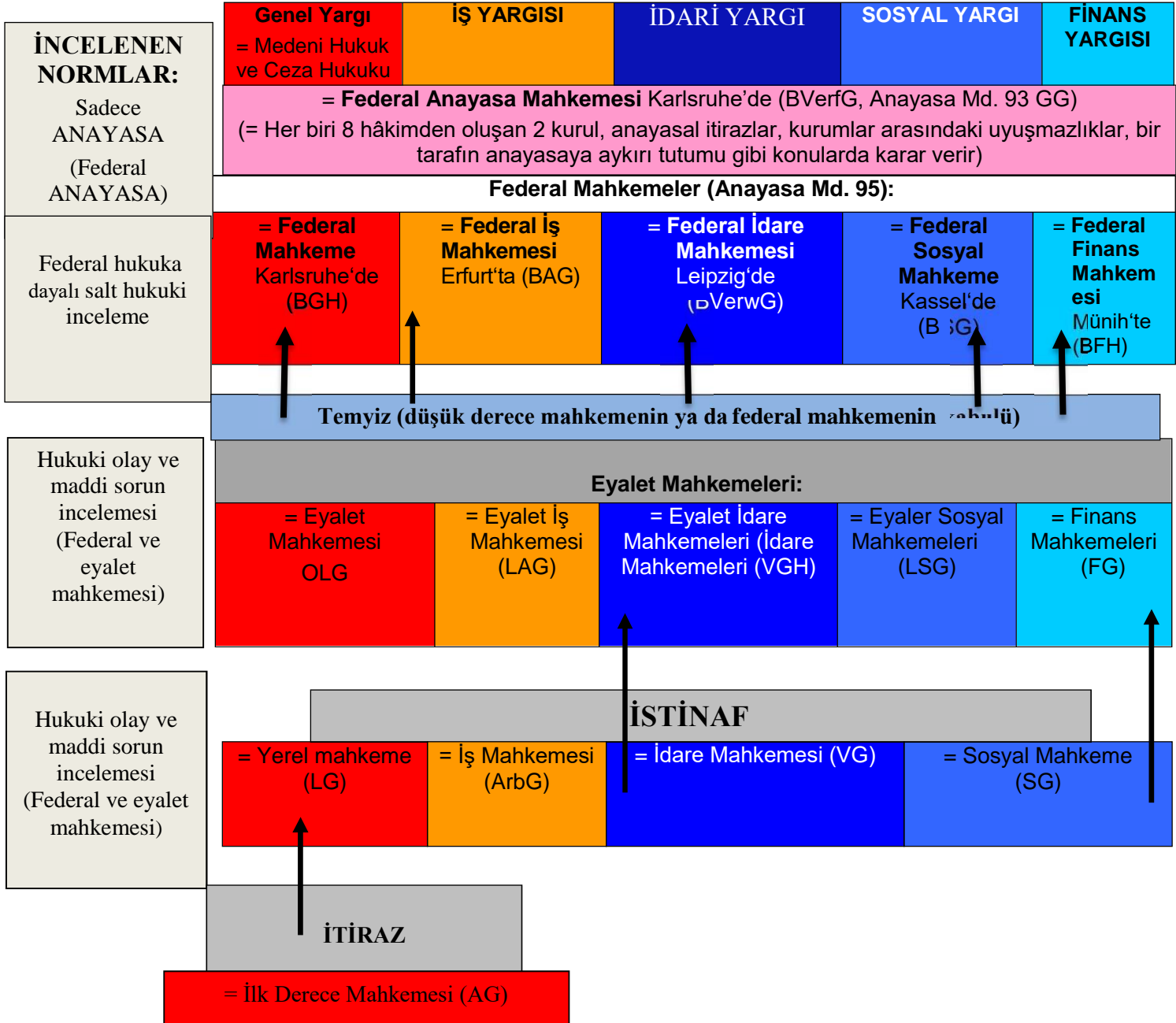
■ Gelen
■ Kapana
■ Derdest

Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
Almanya İdari Yargı Sistemi

ALMANYA FEDERAL CUMHURİYETİ'NDE YARGI YETKİSİ

4. BÖLÜM : ÇALIŞMA ZİYARETİ SONUCUNDA İDARİ YARGI SİSTEMİMİZ İÇİN GELİŞTİRİLEN ÖNERİLER

Almanya'ya gerçekleştirilen yurt dışı çalışma ziyareti neticesinde elde edilen bilgiler ve yerinde yapılan izlenimler doğrultusunda Türk idari yargı sistemimiz için aşağıda yer verilen öneriler geliştirilmiştir :

1- ETKİN DURUŞMA

Almanya idari yargı sisteminde, mahkeme başkanının olay ve olguları duruşma esnasında ara ara tutanağa geçirdiği, duruşma esnasında bir memurun (katibin) hazır bulunduğu, duruşmaların ihtilafa konu hususlar üzerinde tartışılarak gerçekleştirildiği, duruşmanın başlamasıyla birlikte mahkeme başkanının geniş bir safahat açıklaması yaptığı, ardından taraflara söz hakkı verdiği, taraf beyanlarının oldukça detaylı olduğu, taraf beyanları esnasında mahkeme başkanının araya girerek sorular sorduğu gözlemlenmiştir.

Türk idari yargı sistemimizde, davacı ile davalı idare temsilcisi veya vekillerinin duruşmalara hazırlıklı bir halde katılmalarının sağlanması ve taleplerinin/açıklamalarının duruşmada kayıt altına alınabilmesi için idari davalarda yapılan duruşmalara nitelik katılabilmesi amacıyla 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Duruşmalara ilişkin esaslar" başlıklı 18. maddesinin tutanakların daha nitelikli tutulmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesinin gerektiği, bu bağlamda zabıt katibinin duruşmaya katılması, taraflara verilen sözlerin ardından mahkeme başkanının taraf beyanlarını özetleyerek zabıt katibine yazdırması ve duruşma tutanağından birer örneğin taraflara duruşmanın bitimine müteakip verilmesi şeklinde bir uygulamaya gidilmesinin idari davalardaki duruşmalara nitelik kazandıracağı değerlendirilmektedir.

2 – HAKİMLİK STAJINDA İDARELERDE DAHA ETKİN STAJ YAPILMASI

İdari yargı hâkimliğine giriş hususunda, Bavyera’da öncelikle idarede çalışmanın zorunlu olduğu, adaylık sürecinin öncesinde ve adaylık içerisinde idari hakim adaylarının örneğın yabancılar dairesi, iş ve işçi bulma kurumu, emniyet birimleri, sosyal daire, sanayi ve eyalet parlamentosu gibi kamu kurumlarında görev yaptıkları anlaşılmıştır.

Hakim adaylığı esnasında, idarelerin işleyişiyle ilgili olarak fikir sahibi olmak, bir idari işlemin tesis edilmesi öncesinde ne gibi hazırlıklar veya toplantılar yapıldığının gözlemlenmesi, işlemin sunulması, tesis edilmesi ve imzalanması gibi hususların gözlemlenmesi amacıyla idarelerde staj yapmanın oldukça faydalı olduğu açık olup, Türk İdari Yargı sistemimizde de mevcut olan idari hakim adaylığı esnasında idarede staj yapılması hususunda, hali hazırdaki idare stajının süresinin artırılması, içeriğinin ve kapsamının yeniden düzenlemesi suretiyle etkinliğinin artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.